

országot kíván csatlakoztatni. Tagjainak száma meghaladja a százat (Magyarország 1973-ban csatlakozott). A Világkereskedelmi Szervezet (WTO) biztosítja a GATT megállapodásainak végrehajtását. A továbbiakban hazánkban a GATT-tagsággal járó előnyeivel és a regionális integrációkban való részvételével (Európai Gazdasági Közösségek, EFTA, CEFTA, MONTÁL-UNIO stb.), továbbá a vám szabad területek egyre jelentősebbé váló szerepével ismerkedünk meg a könyvből.

Az összeállítás legterjedelmesebb – ötödik – fejezetének címe: *Vám a magyar külkereskedelemben*. A szerző itt először a hazai vámpolitika, vámrendszer, vámeljárás és vámjog legfontosabb tudnivalóival, valamint a vámigazgatás és a vámszolgálat ellátásával foglalkozik. Megismertet a vámterület, vámútak fogalmával, a kereskedelmi és ipari vám szabad terület kialakításának feltételeivel és a szükséges okmányokkal, bizonylatokkal.

Az áru és a vámáru lényegének magarázata, a kettő közti különbség tisztázása után a vámfelügyeletre, a raktározásra, a biztosításra, a vámáru kiadására, kiszolgáltatására és a törvényes zálogjogra vonatkozó tudnivalókat találjuk a könyvben. A vámtarifa (vámnomenklátúra) – mint a vámpolitika egyik legfontosabb eszköze – alkalmas a gazdaságpolitikai s ezen belül elsősorban a kereskedelempolitikai célok elérésére. Autonóm és szerződéses vámtarifát kell megkülönböztetni attól függően, hogy az állam kizárólag saját maximális gazdasági, kereskedelempolitikai, pénzügyi és egyéb érdekeit érvényesíti-e, vagy a vámtarifa – jól kialakított vámpolitika esetén – a kölcsönös előnyök mérlegelésén alapul.

A vámmentesség eseteinek felsorolása után a vámellenőrzés, a vámvizsgálat és a vámokmányok legfontosabb jellemzőiről tájékozódhatunk. Az ezekre vonatkozó ismereteket a vámkezelési módok bemutatása követi, majd a vámterület kiszabásával, közlésével, esedékességével, megfizetésével, beszedésével, behajtásával, valamint a vámteherrel együtt fizetendő költségekkel ismerkedünk meg. A továbbiakban szó van a vám helyesbítéséről, visszatérítéséről, mérsékléséről, elévüléséről és a vámigazgatási eljárás során hozott határozatról, jogorvoslatról. A könyv utolsó (hatodik) fejezete az Egységes Árutovábbítási Eljárás (Tranzitegyezmény) céljaival, alkalmazásával, okmányaival ismerteti meg.

A vámokra vonatkozó tudnivalókkal részletesen foglalkozó összeállítás végén a *Mellékletek* a vám szabad területi okmányok (betárolási rendelkezés, belépési engedély, kezelési rendelkezés stb.), vámértékbevallások, rakományjegyzékek, vámárnyilatkozatok stb. formanyomtatványait tartalmazzák. *Irodalomjegyzék* zárja a könyvet.

R. I.

Somos Róbertné

A konszolidáció gyakorlata

SALDO Pénzügyi Tanácsadó és Informatikai Rt.,
Budapest, 1996. 150 p.

A pénzügyi rendszer korszerűsítése során alkotott – a számvitelről szóló – 1991. évi XVIII. törvény 8. §-ában már rendelkezik az összevont (konszolidált) éves beszámoló készítési kötelezettségéről. Az ezt módosító 1993. évi CVIII. törvény pontosan és részletesen szabályozta a konszolidáció végrehajtásának folyamatát. Konszolidált éves beszámolót kell készítenie annak a kettős könyvvitelt vezető vállalkozónak, amely anyavállalatnak minősül; tehát egy vagy több leányvállalata van. A Számviteli törvény előírja, hogy a leányvállalatoknak milyen feladataik, adatszolgáltatási kötelezettségeik vannak a konszolidáció során az anyavállalat felé. A konszolidálás célja, hogy kiszűrje a konszolidálásba bevont vállalatok egymás közti kapcsolataiból eredő halmozódásokat. Így kell kimutatni – az érdekeltek információs igényeinek kielégítése céljából – a konszolidációba bevont vállalatok összességének vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetét. *Somos Róbertné* könyve az eddigi tapasztalatok alapján nyújt segítséget a konszolidáció gyakorlati feladatainak elvégzéséhez.

A szerző rámutat arra, hogy a konszolidált éves beszámoló elkészítésénél a Számviteli törvény előírásait értelemszerűen kell alkalmazni; az együttes vagyoni, pénzügyi, jövedelmi helyzetet úgy kell bemutatni, mintha a konszolidálásba bevont vállalatok egyetlen vállalkotként működnének. Itt is követelmény a számviteli alapelvek érvényre juttatása. Tehát értelemszerűen érvényesíteni kell a vállalkozás folytatásának elvét, továbbá a teljesség, a valóság, a világosság, a következetesség, az összehasonlíthatóság, a folytonosság, az óvatosság, a bruttó elszámolás, az egyedi értékelés, az időbeli elhatárolás elvét. Mindezekkel biztosítani kell, hogy a konszolidált éves beszámoló megbízható és valós képet mu-

tasson a bevont vállalatcsoport gazdasági helyzetéről. A beszámoló elkészítése az anyavállalat feladata; az egyszeres könyvvitelt vezető anyavállalatnak nem kell konszolidált éves beszámólót készítenie.

Az anyavállalatnak ki kell alakítania azokat a módszereket, amelyeket a konszolidációs feladat végrehajtásánál alkalmazni kíván; a bevont vállalatok közreműködését, a készítés munkafázisait, az információáramlás folyamatosságát szabályzatban kell előírni. A szerző foglalkozik a konszolidációs számviteli politika szabályaival, tartalmával, majd ismerteti a konszolidáció előkészítésének munkafázisait. Ez utóbbihoz az egységes értékelés végrehajtása és a külföldi pénznemben készült éves beszámolók forintra való átszámítása tartozik. A konszolidáció végrehajtása a következő lépések szerint történik: tőkekonszolidáció, adóssághkonszolidáció, a közbenső eredmények kiszűrése, a ráfordítások és bevételek, továbbá a társult vállalkozások konszolidálása. A továbbiakban meg kell határozni a konszolidálás miatti társasági adókülönbözetet, majd el kell készíteni a konszolidált kiegészítő mellékletet, valamint a konszolidált üzleti jelentést. Végül az anyavállalatnak gondoskodnia kell a könyvvizsgálói hitelesítésről, a közgyűlés (taggyűlés) általi jóváhagyásról, a konszolidált éves beszámoló cégbíróságon történő letétbe helyezéséről és közzétételéről.

A tőkeösszevonás vagy tőkekonszolidáció eredményeként megszűnik a tőkehalmozódás, s a mérleg szerinti eredmény a mérlegben és az eredménykimutatásban azonos összeget mutat. Az adóssághkonszolidálás célja, hogy ne kerüljenek a mérlegbe a konszolidálásba bevont vállalatok egymás közti követelése, céltartalékai, kötelezettségei. A közbenső eredmények elhagyása után a konszolidált éves beszámolóban nem kerülhet olyan eredmény kimutatásra, amely az egymás közötti szállításból és szolgáltatások teljesítéséből keletkezett. A közbenső eredmények kiszűrése szorosan összefügg a ráfordítások és bevételek konszolidálásának folyamatával. Ez utóbbi során ki kell hagyni azokat a ráfordításokat (költségeket) és bevételeket, amelyek a konszolidálásba bevont vállalatok egymás közötti teljesítéséből eredtek. Mindezeknek a műveleteknek az elvégzése után az előkészítő mérleg és az eredménykimutatás már halmozódás nélkül mutatja az anyavállalat és a leányvállalatok összesített (összevont) adatait. A konszolidációs

lépések elvégzése közben gondosan ügyelni kell arra, hogy az egyezőségek fennálljanak, és a végrehajtott korrekciók tartalmukban megfeleljenek a számviteli törvény előírásainak.

A felsorolt feladatok elvégzése után a következő lépés a konszolidált mérleg- és eredménykimutatás összeállítása. A szerző ezzel kapcsolatban foglalkozik a konszolidáció során mutatkozó eredményváltozást okozó tényezőkkel, amelyeket célszerű külön-külön megállapítani. Összegezésükkel ellenőrizhető a számítások helyessége, mely fontos az adózás előtti, az adózott és a mérleg szerinti eredmény szempontjából egyaránt. A konszolidált mérleg- és eredménykimutatás egyezőségének megállapítása után következik a konszolidált eredmény adójának kiszámítása. Az adózás előtti eredmény változása miatt a bevont vállalatokra vonatkozó adókötelezettséget meg kell állapítani, és az adókülönbözetet a konszolidált mérlegben és az eredménykimutatásban külön sorban kell kimutatni.

A konszolidált éves beszámoló kiegészítő mellékletének tartalmaznia kell a Számviteli törvény által kötelezően előírt témákat s a bevont vállalatok számára az anyavállalat által meghatározott – a pénzügyi, vagyoni és jövedelmi helyzet bemutatásához szükségesnek tartott – adatokat. A konszolidáció egyéb kérdései közt a konszolidált üzleti jelentést, a konszolidált éves beszámoló, a konszolidált számviteli politikáért való felelősséget, a konszolidált éves beszámoló elfogadását, letétbe helyezését, közzétételét ismerjük meg. Végül a kötelező könyvvizsgálattal kapcsolatos kérdésekről olvashatunk a könyvben. A Mellékletek a szükséges nyomtatványok mintáit tartalmazzák.

Magyarországon az utóbbi években a kialakuló piacgazdaságban eléggé elterjedt a vállalkozások összefonódása az egymás közötti befektetési kapcsolatok révén. Szükségessé vált – a felgyorsuló pénzügyi-gazdasági folyamatok átlátása érdekében – az összevont vállalkozások vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetének pontos megállapítása mind a tulajdonosok, mind pedig az egyéb külső érintettek számára. *Somos Róbertné* útmutatásai alapján megismerjük a konszolidáció jogi alapjait, a számviteli politika kialakításának szempontjait, a konszolidáció végrehajtásának teljes folyamatát a feladatok részletes felsorolásával a konszolidált éves beszámoló teljes előkészítéséig és az azt követő könyvvizsgálattig.

Rubóczky István